

9. Teatrul de umbre al Zmeului

Instalație ludică

Mansardă, Sala Teatru TV și ecranizări celebre

În mansarda Muzeului Național al Literaturii Române vei găsi și vizuina Zmeului, locul potrivit pentru cea de-a cincea instalație a kitului senzorial, „Teatrul de umbre al Zmeului” (**vezi harta** de la sfârșitul broșurii). Acest element al kitului „În ce poveste suntem?” ia forma unui teatru-valiză în care vei găsi mai multe siluete (personaje, clădiri, obiecte de care personajele se pot folosi etc.), mici instrumente muzicale pentru a construi coloana sonoră a spectacolelor și o sursă de lumină pentru a da viață umbrelor.

Această instalație lasă o foarte mare libertate de joacă și experimentare pentru copiii de toate vârstele, contribuind la **dezvoltarea abilităților de comunicare, dar și a ascultării active, răbdării, lucrului în echipă, coordonării ochi-mână, spontaneității și imaginației.**

În sala de clasă | Acasă

Înainte de a folosi „Teatrul de umbre al Zmeului” în muzeu, planifică-ți cât mai bine vizita astfel încât să ai acces la toate materialele conexe acestei instalații. Începe prin a citi scrisoarea lui Iulian Iordan către vizitatorii muzeului pentru a-ți face o idee mai clară despre modul în care se pot juca copiii cu această componentă a kitului senzorial.

Dragi vizitatori,

Ați adus copiii în vizuina Zmeului, lucru despre care vom vedea cât de înțelept a fost. Vă atenționăm că tot ce v-am pregătit aici nu poate fi folosit fără curiozitate și pasiune pentru teatru, două lucruri despre care știm că fac parte din ființa fiecărui copil. Teatrul de umbre este folosit în toată lumea din cele mai vechi timpuri și nu încetează să fascineze în continuare oamenii de toate vârstele. Vă invităm să-l folosiți cu grijă, dar mai ales cu încredere, în așa fel încât toți copiii să se simtă parte din experiență.

Oare în ce poveste suntem de data aceasta? Lăsați-i pe ei să aleagă peisajul, eroul sau eroina și pășiți cu curaj într-o poveste nouă. Până la urmă, ce vi se poate întâmpla? Aveți, de asemenea, o serie de instrumente muzicale ușor de folosit, pe care le puteți include în povești alături de copii pentru a crea o atmosferă fantastică și la nivel sonor.

În afară de teatru, zmeul îi invită pe copii și la desenat. Folosiți mesele speciale pentru copii din mansarda muzeului și cereți la recepție materiale de lucru din trusa de desen a Zmeului. Veți primi foi de mari dimensiuni, culori, o monedă mare cu care veți alege care dintre echipe îi tatuează Zmeului coada și care echipă capul, câteva șabloane incomplete și forfecuțe ca să-i decupați conturul. Șabloanele incomplete sunt o invitație la a ieși din rând, din șablon și de a începe un dialog cu formele. Ce este mai frumoasă: o linie trasată ~~cu rigla~~ cu teama de a greși sau una ~~strămbă~~ liberă? Ce stârnește mai tare curiozitatea: un cub perfect sau unul fără un colț? Poetul Nichita Stănescu spunea că...

Se ia o bucată de piatră,
se cioplește cu o daltă de sânge,
se lustruiește cu ochiul lui Homer,
se răzuiește cu raze
până cubul iese perfect.
După aceea se sărută de numărâte ori cubul
cu gura ta, cu gura altora
și mai ales cu gura infantei.
După aceea se ia un ciocan
și brusc se fărâmă un colț de-al cubului.
Toți, dar absolut toți zice-vor:
- Ce cub perfect ar fi fost acesta
de n-ar fi avut un colț sfărâmat!

La final, copiii pot duce zmeul pe scenă și pot continua spectacolul până la închiderea muzeului!

După ce ați terminat activitățile, vă rugăm să depozitați și să restituiți obiectele în forma în care le-ați primit. Vă mulțumim!

Cu drag,

Niște Umbre din Muzeu

Recomandări pentru folosirea *Teatrul de umbre al Zmeului*

Pregătire: Încă din momentul în care faci programarea vizitei la muzeu, anunță că vei folosi teatrul de umbre. În ziua vizitei, verifică la standul de bilete dacă teatrul de umbre a fost amplasat în mansardă sau trebuie să îl preiei tu.

Solicită: Anunță din timp muzeul dacă vrei să parcurgi activitatea conexă teatrului de umbre - desenul cu șabloanele incomplete. La muzeu, asigură-te că primești creioane colorate, coli mari de hârtie, șabloanele, moneda cap - coadă și forfecuțe.

Planifică: Dacă dorești să stabilești obiective educaționale clare și specifice pentru această activitate, pregătește înaintea vizitei scurte fragmente din poezii sau povești, pe care copiii le pun în scenă la muzeu cu teatrul de umbre. La sfârșitul acestei metodologii, vei găsi câteva fragmente pe care ți le propunem noi pentru teatrul de umbre.

Regula-cheie: Stabilește cu copiii, încă de la școală/ grădiniță (sau acasă), că se vor juca cu un teatru de umbre și că regula-cheie este lucrul în echipă (2-4 copii). Pentru un management bun al timpului, stabilește echipele înaintea vizitei.

Colaborare: În echipe, colaborarea va fi esențială ca să realizeze un spectacol de umbre - unii copii vor mânui siluetele, alții vor realiza coloana sonoră. Pot schimba apoi rolurile.

Grijă: Stabilește cu copiii 2-3 reguli pentru mănuierea siluetelor, astfel încât să nu le deterioreze sau să nu le folosească pentru alte activități.

Dacă dorești să faci o activitate premergătoare vizitei în expoziție, care să creeze continuitate între sala de clasă și muzeu, sugestia noastră este să-i ajuți să înțeleagă câteva din regulile de bază pentru orice spectacol de teatru de umbre.

Eu și umbra mea

Unde?: Grădiniță/Școala/Acasă

Scopul activității: familiarizarea copiilor cu modul în care se formează umbrele și exersarea controlului mișcărilor.

Materiale necesare: o lampă sau o lanternă puternică, un perete/ecran alb (poate fi și un ecran improvizat dintr-un cearșaf alb), câteva figurine de mici dimensiuni, bețișoare de frigărui și bandă adezivă (vor fi atașate figurinelor pentru o manevrare ușoară).

- ◆ **Demonstrează:** Stinge lumina, aprinde lampa și așază-te în fața ecranului/peretelui, astfel încât copiii să-ți vadă umbra. Fă un pas în spate și întreabă-i ce se întâmplă cu umbra ta: *Crește sau se micșorează umbra mea? Când este conturul ei mai clar?* Apoi fă un pas în față și repetă întrebarea. Trageți concluzii împreună - umbra se estompează cu cât ești mai în spate, este mai mică când ești aproape de ecran, mai mare când faci un pas înapoi.
- ◆ **Testează:** Acum e rândul lor să testeze realizarea unor umbre cu mâinile lor. Roagă-i să miște repede mâinile și să vadă cum se formează umbrele, apoi să miște încet mâinile și să observe. Trageți concluzii împreună - mișcările line sunt mai ușor de urmărit, mișcările rapide, mai greu.
- ◆ **Testează încă o dată:** Împarte-le câte o figurină și încurajează-i să testeze ceea ce au descoperit - să apropie figurina de ecran și să o îndepărteze, să meargă cât mai departe în sală sau cât mai aproape de ecran. Pentru o mai bună gestionare a grupului, Așază copiii în 2-3 șiruri în fața peretelui/ecranului (ca la ștafetă), ca să testeze pe rând.
- ◆ **Spune o poveste:** În perechi, cu figurinele pe care le-au primit, roagă-i să creeze o scurtă poveste cu umbre. Vor juca scurtul spectacol pe rând. Marchează începutul fiecărui mini spectacol cu sunetul clopoțel și sfârșitul prin stingerea sursei de lumină. Trageți concluzii împreună - începutul și sfârșitul spectacolului sunt anunțate printr-un semn, un sunet sau stingerea luminii.
- ◆ **Recapitulează:** Repetă cu ei concluziile, care sunt, de fapt, reguli importante pentru reușita unui spectacol de umbre.

La Muzeul Național al Literaturii Române

Bine ai venit în mansarda muzeului, un loc unde poveștile pot fi spuse altfel, prin teatru și producții pentru micul și marele ecran. De aceea, „Teatrul de umbre al Zmeului” se potrivește cel mai bine aici. Înainte de a folosi această componentă a kitului senzorial „În ce poveste suntem?”, poți să te familiarizezi cu spațiul și chiar să petreci câteva minute cu copiii uitându-vă la ceea ce este expus. Dacă au răbdare, poți chiar să discuți cu ei despre nenumăratele feluri în care spunem povești, mai departe de cărți sau *storytelling*.

Apoi, așezați-vă confortabil în zona din mansardă unde se află scaunele pentru copii (puteți folosi și pernuțele pe care le-ați avut pe durata vizitei în muzeu), unde vei pregăti cu ei mini-spectacolele de teatru de umbre.

Mai jos găsești o serie de pași care te vor ajuta să pregătești elementele instalației și șapte reguli pentru un spectacol de teatru de umbre reușit. Dacă în cazul celorlalte instalații, ți-am sugerat anumite activități pe care să le realizezi cu inserțiile interactive, de această dată te sfătuim să lași copiilor cât mai multă libertate de joc și joacă. S-ar putea să fie de ajutor să recitești scrisoarea către vizitatori.

- ◆ Scoate din cutie **instrumentele muzicale** și așază-le pe masă sau pe un scaun lângă teatrul de umbre, astfel încât să fie ușor de folosit în timpul spectacolelor pe care copiii le vor crea.
- ◆ **Fixează lumina** pe cutie (cu ajutorul clipsului) și bag-o în priză.
- ◆ Împarte copiii în **echipe de 3-4 copii**, dacă nu ai făcut deja acest lucru de la grădiniță/școală.
- ◆ Pentru a evita tensiuni sau conflicte, poți împărți tu siluetele pentru fiecare echipă (sfatul nostru: nu mai mult de 5-7 siluete/echipă) și 1-2 instrumente pentru crearea fundalului sonor.
- ◆ Stabilește **ordinea în care echipele vor crea spectacolele**.
- ◆ **Acordă timp** echipelor ca să studieze siluetele pe care le-au primit și să se gândească ce poveste vor crea. Adu-le aminte să acorde atenție și fundalului sonor, pe care îl pot crea cu instrumentele muzicale avute la dispoziție sau prin imitarea unor sunete cu vocea.
- ◆ Alternativ, poți miza pe **spontaneitate**. Atunci când îi vine rândul, fiecare echipă primește siluetele și instrumentele muzicale, iar copiii încep spectacolul direct.
- ◆ Filmează spectacolele create de copii. Poți folosi filmările în alte activități post-vizită în muzeu.

După ce copiii au pus în scenă spectacolele, încheiați vizita în muzeu cu un **desen colaborativ cu ajutorul șabloanelor incomplete**. Împarte copiii în două echipe și hotărâți cu moneda Zmeului cine e „cap” și cine e „coadă”. Pe coli (nu uita să soliciți creioanele colorate și hârtie la standul de bilete al muzeului), o echipă desenează coada Zmeului după șablon, iar cealaltă realizează capul cu ajutorul celui de-al doilea șablon.

Încurajează desenul liber pentru completarea restului corpului. Explică-le că nu există un răspuns corect despre cum arată acest personaj fantastic, ceea ce se vede și în Zmeul creat de artista vizuală Cuzina. Această activitate este o invitație pentru copii de a ieși, paradoxal, din șabloane, de a da frâu imaginației și a-și lua propriile decizii creative. Cultivă încrederea copiilor în desenul liber citindu-le scrisoarea către vizitatori gândită de Iulia Iordan și întrebați-vă ce vă stârnește curiozitatea mai tare: un cub perfect sau unul fără un colț?

7 reguli pentru un spectacol de umbre reușit

1. Dacă silueta este aproape de ecran, umbra este mică și clară. Cu cât silueta e mai departe de ecran, este mai mare și contururile sale mai estompate/încețoșate.
2. Mișcările line creează pe ecran contururi curate și acțiuni ușor de urmărit. Mișcările bruște ale siluetelor sunt greu de urmărit de spectatori.
3. Siluetele „intră în scenă” din stânga sau din dreapta ecranului. Alternativ, dacă bețele sunt montate vertical pe siluete, ele pot fi mânuite din partea de sus a ramei teatrului de umbre.
4. Pentru ca acțiunea să fie mai ușor înțeleasă de spectatori, evită să suprapui siluetele. Adu-le în prim-plan pe rând.
5. Marchează începutul spectacolului sau al unei scene cu un sunet (clopoțel, o bătaie ușoră etc.) sau un anunț scurt. Poți folosi chiar formulele consacrate cu care încep basmele populare, precum „A fost odată ca-n povești”, sau cu „Într-o țară îndepărtată...”
6. Semnalează finalul spectacolului sau al unei scene prin stingerea luminii din teatrul de umbre. Poți combina cu un sunet final, de exemplu, un sunet de gong. Lumina se va aprinde pentru aplauze.
7. Ajută copiii să-și stabilească roluri clare: cine mânuiește siluetele, cine este responsabil pentru fundalul sonor, cine este tehnicianul (aprinde/stinge lumina, se asigură că ceilalți au acces ușor la siluete).

Înapoi în clasă sau acasă

După vizita în muzeu, poți valorifica interesul copiilor pentru teatrul de umbre printr-o serie de activități care pot fi adaptate, în funcție de vârsta copiilor și de timpul avut la dispoziție. Aceste activități pot fi intervenții scurte, punctuale, se pot transforma în proiecte interdisciplinare sau în activități de explorat alături de părinți.

Iată sugestiile noastre:

- ◆ **Repovestire:** Copiii au misiunea de a le povesti părinților micul spectacol de teatru de umbre pe care l-au realizat la muzeu. Îl pot recrea parțial cu obiecte din casă.
- ◆ **Jurnalul umbrelor:** Timp de câteva zile, copiii desenează umbre interesante pe care le văd în clasă sau acasă și compun o poveste în 10 cuvinte pentru fiecare umbră colecționată. La sfârșit, clasa poate realiza împreună o carte a umbrelor.
- ◆ **Originea picturii:** Se lucrează în echipe de trei. Fixați coli de hârtie pe perete. Un membru al echipei creează umbre pe hârtie, cu mâinile, alt copil ține o lanternă și ajustează sursa de lumină ca umbra să fie clară, un altul trasează umbra. Apoi purtați o discuție despre poveștile pe care le-au spus oamenii de-a lungul timpului despre originea picturii (legenda umbrei trasate pe perete de fata al cărei iubit urma să plece a doua zi la luptă). Puteți să le arătați diferite tablouri care ilustrează această scenă sau puteți face o vizită la Muzeul Național de Artă al României unde, în Galeria de Artă Europeană, în sala dedicată *Școlii spaniole*, se găsește tabloul „Invenția artei picturii” de Matías de Arteaga y Alfaro (1633 – 1703). Căutați pe Internet și tabloul [„Shattenspiele” / „Shadow play” al pictorului german Lovis Corinth](#), cu un grup de copii care se joacă cu umbre pe un perete.
- ◆ **Spectacol în clasă:** Creați un spectacol de teatru de umbre cu figurine și elemente de scenografie realizate din piese LEGO pentru una dintre poeziile pe care copiii le-au învățat/una dintre poveștile pe care le-ați citit cu ei.
- ◆ **Bricolaj:** Copiii aduc cutii vechi de pantofi (fără capac). Bricolați din ele mici teatre de umbre. Decupați un dreptunghi pe fundul cutiei. Creați ecranul teatrului lipind peste zona decupată hârtie de calc sau hârtie albă de copt. Acum copiii pot face spectacole cu figurinele primite la promoții sau cu cele din ouăle cu surprize.

10. În loc de concluzii

Indiferent de vârsta noastră, poveștile ne aduc împreună. Le folosim ca să înțelegem lumea, să ne liniștim fricile, să călătorim în locuri îndepărtate, să ne dăm voie să greșim sau să ne imaginăm versiuni mai curajoase ale noastre. Acest ghid a pornit de la ideea că poveștile sunt o resursă educațională completă, din punct de vedere afectiv, cognitiv, social, iar muzeul este locul potrivit pentru a le folosi.

Cele cinci instalații ale kitului senzorial „În ce poveste suntem?” nu impun un anumit traseu de vizitare sau activitate. Ele invită la descoperire și oferă un prag de intrare accesibil și deja cunoscut copiilor de vârste mici - jocul și povestea -, resorturi naturale ale acestei etape de dezvoltare.

Un moment de reflecție

Într-o dimineață, în timp ce însoțeam un grup de copii pe Bulevardul Magheru către Muzeul Național al Literaturii Române, unul dintre muzeele noastre preferate din București, un băiețel, pe care în mod obișnuit unii adulți l-ar numi „năzdrăvan”, ne-a luat de mână și ne-a întrebat: *În ce poveste suntem?*

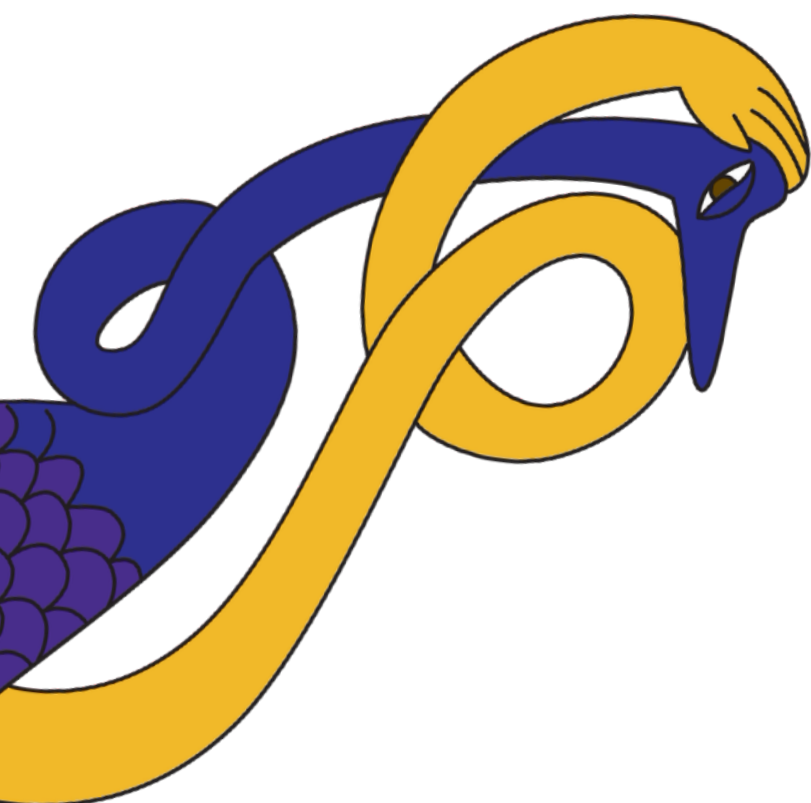
Este o întrebare la care încă mai căutăm răspuns, deși proiectul nostru se încheie aici. **Ce știm este că am trecut prin multe povești alături de copii de-a lungul acestor luni și că fiecare dintre ei, indiferent de ceea ce scrie în fișa lor de evaluare, a găsit la muzeu un spațiu în care să se simtă încurajat sau încurajată să vorbească, „să greșască”, să deseneze, să imagineze, să creeze, să cânte, să atingă și, mai ales, să se întrebe. Este**

misiunea asociației noastre și a fiecăreia dintre noi - aceea de a transforma un muzeu într-un loc primitor prin intermediul întrebărilor, dar mai ales de a crea o relație personală și personalizată între copii și cultura lor.

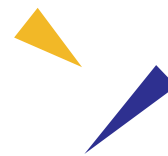
La final, te lăsăm și pe tine cu o întrebare: nu *În ce poveste suntem?*, ci mai degrabă *Cum poți să le dai încredere copiilor, în așa fel încât ei să devină cât mai devreme persoane creatoare autonome și implicate?*. Aventura de educație muzeală a proiectului „Simte patrimoniul”, în care tocmai ne-ai însoțit, este dovada că acest lucru este posibil încă de la cele mai mici vârste.

Tu cum te gândești să continui?

12. Inspirație pentru teatrul de umbre

Poți folosi oricare din textele de mai jos (sau doar fragmente din ele) pentru spectacolele de teatru de umbre realizate de copii în muzeu.

Visul

de Nichita Stănescu

Am visat așa deodată
că-ntr-o țară fermecată
munții sunt de ciocolată
cu piscuri de înghețată,
iar când plouă stropuri-stropuri
cad din nouri lungi siropuri
de zmeură și de măceșe
și-alte multe pe alese
plopul făcea pere
și răchita micșunele
pietrele zaharicale
miere, cerurile goale

Cartea cu Apolodor

de Gellu Naum

În zare, nici un fir de nor,
Doar culmile ghețarilor,
Și pescăruși, rotind în zbor,
Și apa, unduind ușor,
Și vântul lin, ca un fior...

Face oricine ce vrea

de Ana Blandiana

În grădina mea, șirete,
Piersicile-s violete,

Iar prunele, și mai și,
S-au făcut portocalii;

Cățărați cu mult dichis,
Strugurii cresc în cais;

Castraveții cum să spun,
Au pornit să urce-n prun;

Pe-o tulpină de mărar,
Se roșește-un gogoșar;

Sub o frunză de măcriș,
Crește-o floare pe furiș;

Sub o tufă de urzici,
Ziua doarme-un licurici;

Sub un fir de caprifoi,
Stă și toarce un pisoii;

La umbră de pătrunjel,
Doarme dus și un cățel.

O stradă cu sentimente

de Ana Blandiana

Strada mea e ca toate străzile de pe pământ:
Casele sunt așezate una după alta în rând.
Unele mai frumoase,
Altele mai urâte
(Că te și miri)
Unele mai grase,
Altele mai subțiri;
Unele mai murdare,
Altele mai curățate.
Și împodobite cu câte și câte
Înflorituri și modele.

Acoperișurile sunt și ele, care de care,
Mai țuguiate, mai dibace,
Mai cu streșini, mai cu hornuri și poduri,
Încercând fiecare
Să se remarce
Într-o mulțime de moduri.

Pentru că trebuie să mă credeți de la început
Pe cuvânt:
Deși e ca toate străzile de pe pământ,
Casele ei sunt
Ambițioase, încăpățânate, curioase,
Vesele, triste, bârfitoare,
Timide, impertinente:
Strada mea,
Oricât pare
De necrezut,
Este o stradă cu sentimente.

Vila cu iederă și obloane închise,
Unde și-au făcut cuib rândunelele
Doarme adânc și visează
Că e din nou tânără și frumoasă.
Și că vântul îi flutură, albe, perdelele;

Peste drum, căsuța mică, mică,
Albă și cu mușcate în ferești
În care locuiește o bătrână peltică
O pisică și o furnică,
Spune toată ziua povești;

Casa din colț, cu etaj și balcon,
E atât de încrezută
Că nu vorbește nici chiar cu blocul de beton
În care se mută
În fiecare zi câte o familie,
Care face gălăgie
Mereu,
În timp ce în fiecare geam infim
Apare câte un bărbat în maieu
Strigând „Liniște, vrem să dormim!”

Puțin mai încolo sunt două clădiri
Înalte și subțiri,
Construite deodată,
Din oțel și granit,
Care toată ziua se ceartă
Pentru că fiecare
Vrea să fie fără asemănare,
Iar ele seamănă leit.

Apoi mai e casa aceea cu alea de zgură
Scârțâitoare,
Piticul de gips și cocoșul de fier,
Care e invidioasă și rea de gură,
Și cea mai mare
Bârfitoare
Din cartier.

Povestea 3

de Eugen Ionescu

Tăticul - Ne uităm pe fereastra avionului.

Josette - Da' nu ne aplecăm!

Tăticul - Nu-ți fie frică, te țin eu. Uite, acolo, jos, se văd străzile, se vede casa noastră. Se vede casa vecinului.

Josette - Nu vreau să cad pe acoperișul lui!

Tăticul - Jos se văd bulevardul, mașinile, vezi, sunt mici de tot. Se vede Porte de Saint-Cloud. Se vede Bois de Vincennes. Se vede grădina zoologică cu multe animale..

Josette - Salutare, „multe animale”!

....

Tăticul - [...] Pe urmă urcăm, urcăm... Și pe urmă suntem în nori, și pe urmă deasupra norilor. Și pe urmă cerul e și mai albastru, și mai albastru, și pe urmă e numai cerul albastru, și pe urmă Pământul se vede jos ca o bilă. Și pe urmă, uite, ajungem pe Lună. Ne plimbăm pe Lună. Ni se face foame. O să mâncăm o bucățică de Lună.

Josette - Mănânc o bucățică de Lună. Mmm... Ce bună e!

Rozalba, fetița trandafirilor

de Marta Cozmin

În țara aceea, după vară venea vara și înainte de vară era tot vară. Altceva nu cunoșteau.

Dar fluturile leronim știa mai multe. El cutreierase prin felurite țări și, de fiecare dată când se întorcea, îi povestea Rozalbei ceea ce văzuse. Într-o zi i-a spus:

Închipuiește-ți, am nimerit într-un loc, dincolo de pădure, unde după vară vine toamna și înainte de vară e primăvară.

Ce e toamna? întrebă fetița trandafirilor.

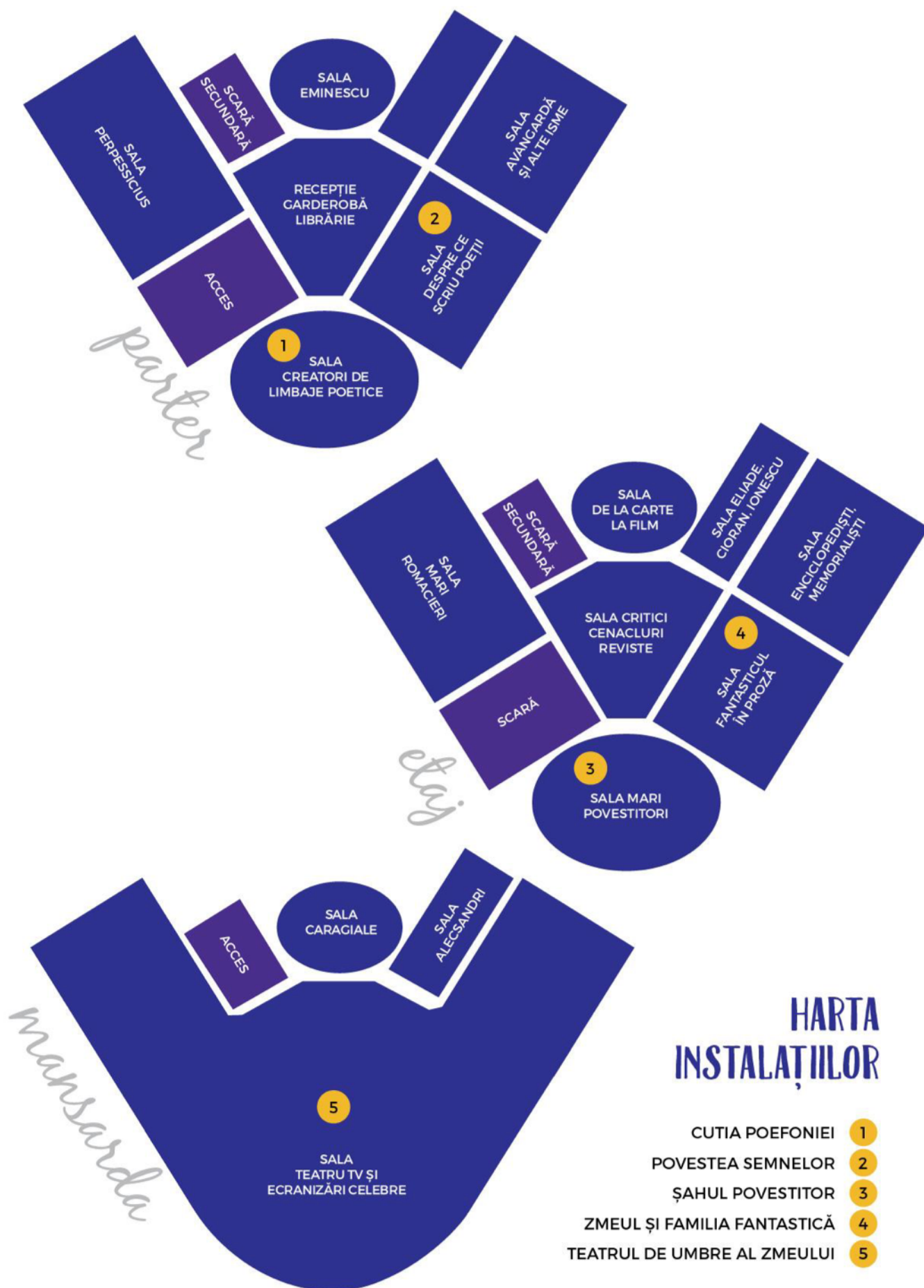
Un fel de vară amestecată cu altceva.

Și primăvara?

Tot un fel de vară, amestecată cu altceva, dar nu cu același altceva. Mai ciudat e că între toamnă și primăvară e iarna și asta nu mai seamănă cu nimic.

Dar cum e iarna? întrebă Rozalia.

Pământul e alb, copacii sunt albi și din cer cad puzderie de stele albe și reci. Iar copiii oamenilor se dau cu săniile pe derdeluș.

HARTA INSTALAȚIILOR

- CUTIA POEFONIEI 1
- POVESTEA SEMNELOR 2
- ȘAHUL POVESTITOR 3
- ZMEUL ȘI FAMILIA FANTASTICĂ 4
- TEATRUL DE UMBRE AL ZMEULUI 5

proiectul cultural *simte* patrimoniul

Acest ghid de activități a fost realizat în cadrul proiectului „Simte patrimoniul”, proiect cultural implementat de Asociația Da’DeCe în parteneriat cu Muzeul Național al Literaturii Române, Școala Gimnazială nr. 5 și Grădinița nr. 203 din București, Radio România Cultural (partener media), cu sprijinul financiar al Administrației Fondului Cultural Național.

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

